

**ГЕОРГИ МАРКОВ
ОЩЕ ЕДНА ФИЛМОВА
ГОДИНА**

chitanka.info

Обичам това условно начало, което ни предлага всяка Нова година като добър повод да се погледне назад и се направи опит за разбиране на онова, което е богатство и бедност на изминалите дни. Естествено този баланс, когато се отнася до изкуство, отразява в най-голяма степен личните предпочитания и вкус и затова човек не бива да се чуди на годишните филмови класирания, които правят почти всички известни западни филмови критици. Колкото оценките са странни и противоречиви, толкова и тенденциите са останали далечни и неразбрани! Всички обобщения се люлеят върху ръба на произволното и парадоксалното, и същевременно ни приближават към една или друга истина. Може би най-изпъкващата тенденция на световното кино през 1975 година е удивителната му съпротивителна и борческа способност да запази първостепенното си място в нашия живот, да отблъсне убийствената конкуренция на дяволския малък еcran, като ни заставя да жертвуваме спокойствието на домашната атмосфера, за да се тълпим в киносалоните. Може би през тази година, когато вероятно ще се появят първите филми с частично използване на новия технически метод, наречен ХОЛОГРАФИЯ, киното ще нанесе решителен удар на телевизията. За първи път ние ще имаме триизмерни филми, което постепенно ще доведе до изоставяне на екрана и филмът ще се разиграва някъде в пространството над главите ни. В Холивуд вече работят по няколко такива филми, но какъв ще бъде резултатът, това ще видим когато му дойде времето. Аз съм от ония, които вярват, че техниката не може да спаси слаб сценарий, слаба игра и слаба режисура, така че проблемите изправени пред киното съвсем не са технически. И когато говоря за жизнеспособността на киното, имам предвид изумителния обхват на идеи и форми, които ни демонстрира продукцията за 1975 година.

Най-напред това беше богата и твърде разнообразна година, макар че според мен беше лишена от изключителни филмови постижения. Имах чувството, че старите майстори не са се опитали да надскочат себе си, а новите не са се опитали да надскочат старите. Така че, ако някой търси големия майсторски филм на 1975 година, едва ли би го намерил. Ние видяхме много майсторски професионални работи, но не и филма, който да се отъждестви с годината. Ако трябва да характеризирам най-общо западната филмова продукция, бих казал, че 1975 година принадлежи на:

търговския филм, търсещ нови сензации,
епичния филм
и германската филмова вълна.

Когато говоря за търговски филм, разбирам онези произведения, които са предназначени да погъделичат всеки зрител, където му се иска, или пък чрез чисто външни средства да му направят сильно впечатление и така да постигнат най-голям касов успех. След като 1974 година изхвърли на комерческата повърхност темата за мафията в Америка чрез филма „КРЪСТНИКЪТ“, неговите създатели решиха да експлоатират по-нататък успеха си и създадоха втора серия на същия филм, но без Марлон Брандо. Ако първата серия представляваше може би идеалната рецепта за комерчески филм, който винаги би имал голяма публика, то втората серия се опита да играе на изкуство, и в резултат се получи някакъв псевдо-психологически буламач, който поне аз, една изгледах до края. Паралелно дойде и втората серия на „ФRENСКА ВРЪЗКА“, където рецептата за успеха на първата серия беше стриктно спазена, играта на Джийн Хекман беше на същата висота и успехът логично беше безспорен.

Винаги ме е удивлявало изкуството на създателите на търговски филми да отгатват вкусовете на публиката. В годините на относителен мир, като че хората изпитват по-силно необходимостта да бъдат плашени, да преминават през емоциите на страха и уплахата, които сякаш имат някакво очистително въздействие. Така може да се обясни огромния финансов успех на „плашещите“ филми, където киното през изминалата година експлоатира различни средства за всъване на страх. Като оставим блуждаещите манияци убийци, страхът тази година бе доставен най-успешно от земетресения и пожари, и от акули. „ИЗВИСЯВАЩИЯТ СЕ АД“ беше един от най-успешните технически филми, който накара хората да скачат от местата си в салона и да бягат. Съвсем неотдавна видях премиерата на фамозния филм „ЧЕЛЮСТИ“, в който една доста бутафорна акула отваряше уста от екрана с намерение да нагълта застиналия от страх киносалон. Трябва веднага да кажа, че въпреки огромния финансов успех, в сравнение с филмите на стария майстор на страх Алфред Хийчкок — „ПТИЦИТЕ“ и „ПСИХО“, „ЧЕЛЮСТИ“ е доста плитка история от евтини трикове, която ми напомня на най-глупавия филм, който съм видял досега „ЗАКЛИНАТЕЛЯТ“. Мисля че успехът идва главно от новия елемент

— челюстите на акулата. Тази година ни предстои да гледаме цяла дузина от филми за челюсти, като се започне с филм за мечка-стръвница и се стигне до бесни кучета.

Пак в търговско направление ние имахме доста развлекателни и интересни филми, като се започне с „ШАМПОАН“ на Хол Ашби, „КОМАРДЖИЯТА“ на Карел Райс, „ТРИ ДНИ НА КОНДОР“ на Сидни Полак — американски филми, които обогатяват територията на приключенско-забавния филм. Трябва да призная, че този вид филми със своята художествена непретенциозност и хумор ми доставиха повече удоволствие, отколкото много дълбокомислени филми, които се появиха по представителните екрани на филмовите фестивали.

Изразът „Година на епичния филм“ се появи на фестивала в Кан. Поводът за това бяха няколко филма, начело с алжирския филм „ХРОНИКА НА ЖАРКИТЕ ГОДИНИ“, който изненадващо спечели Голямата награда на фестивала. Когато видях филма, който трае около три часа и ни разказва за развитието на алжирското национално освободително движение от 1939 до 1954 година, бях изненадан от високото му професионално ниво. Но тъй като ние, източноевропейците сме свикнали с подобни платна, всичко ми беше прекалено познато и досадно. Другият, далече по-интересен епичен филм на годината, беше този на гръцкия режисьор Тео Ангелопулос „ПЪТУВАЩИТЕ АРТИСТИ“. В него чрез една театрална трупа се проследява историята на Гърция от 1936-а до 1952 година. Филмът трае около 4 часа, което е твърде много за нервите на зрителите. На този филмов маратон американците се отзоваха със своеобразния филмов епос на Робърт Крамър „КИЛОМЕТРАЖНИТЕ КАМЪНИ“, който за 195 минути се нае да ни разкаже какво е било развитието на идеите на Америка през шестдесетте години, какви са днес и какви ще бъдат утре. Голяма скука. Не зная дали съм прав, но на мен поне ми се струва, че е минало времето на дългия филмов епос.

Третата отличителна черта на филмовата продукция през 1975 година беше наречена от критиците „германска вълна“. Това е едно ново и безспорно интересно явление, независимо дали на човек му харесва или не. Може да се каже, че за първи път от много години ние присъствувахме на стремителното нахлуване и налагане върху световния еcran на цяла група германски филмови творци като Вернер Херцог, Вим Вендерс, Райнер Фасбиндер, Бернхард Зинкел, Ханс-

Юрген Сиберберг и други. За разлика от вълната на „чешкото чудо“, или от тази на френския авангарден фильм, всички тези германски творци не са обединени под един художествен покрив и са различни в най-произволна степен. Аз поне не виждам как другояче мога да ги свържа заедно, освен като германски режисьори. Само през тази година на фестивалите бяха показани повече немски филми, отколкото през последните десет години, взети заедно. Тук на първо място искам да спомена филмите на Вернер Херцог „ВСЕКИ ЧОВЕК ЗА СЕБЕ СИ И БОГ СРЕЩУ ВСЕКИГО“, и „ГОЛЕМИЯТ ЕКСТАЗ НА МАЙСТОРА НА ДЪРВОРЕЗБАТА ЩАЙНЕР“. В първия фильм се появява исторически достоверната фигура на Каспар Хаузер, момчето от 19 век, което притежава само една мисъл — да стане коняр какъвто е бил баща му. Тази история, вече пресъздадена в писата на Петър Хандке, се експлоатира тук по нов начин. Докато Хандке се интересуваше от Каспар само като илюстрация на влиянието на човешкото слово, Вернер Херцог изследва общественото поведение, конфликта между Каспар и обществото, което го убива. Това е един силен филм. Вероятно най-популярно име между германските режисьори е Райнер Фасбиндер. През тази година той показва филма „ФОКС И ДРУГИТЕ“, чието оригинално заглавие е различно. Това е историята на един млад хомосексуалист от работническата класа, който спечелва огромна сума на лотарията, но влизайки в отношения със сина на един индуистриалец, постепенно бива ограбен. Като знам други два филма на Фасбиндер „СТРАХ ЗА СТРАХ“ и „ПЪТУВАНЕТО НА МАЙКА КУСТЕР ДО НЕБЕТО“, темата за човека обречена жертва не е нещо нито ново, нито съвременно, и връщането към нихилизма на Бюхнер има повече инфантилно-романтичен характер. Въпреки това Фасбиндер е може би най-профессионалният от всички германски режисьори. И в останалите филми на германските режисьори ние имаме повече или по-малко застъпена линията на класическия конфликт индивид — общество.

От големите имена през изминалата година трябва да се отбележи новият филм на Луис Бунюел „ФАНТОМЪТ НА СВОБОДА“, който, макар и да е далеч от най-доброто на Бунюел, следва майсторската му линия. Миклош Янчо ни показва един от най-завършените си филми „ЕЛЕКТРА“, който отново ни завежда в Унгарската пуста. Отново Янчо ни разкрива своя метод, при който

съдържанието се разкрива от начина на разказване. Антониони се появи с твърде претенциозния си филм „ПЪТНИКЪТ“, който по досада може да съперниччи на филма на Елен Рене „СТАВИЦКИ“. Въпреки упоритото ми желание, не можах да дoglедам и двата филма. ИНГМАР БЕРГМАН ни поднесе чудесно снет телевизионен филм по Моцартовата „ВЪЛШЕБНА ФЛЕЙТА“.

Един от най-интересните и хазартни режисьори в световното кино Стенли Кубрик създаде противоречивия филм „БАРИ ЛИНДЪН“, който някои намират за безкрайно интересен, а други за направо лош. Боб Фос (режисьорът на „КАБАРЕ“) произведе тази година много нашумелия филм в черно и бяло „ЛЕНИ“ (за живота на комедийния актьор Лени Брюс). Артър Пен (режисьорът на „Бони и Клайд“) ни представи доста объркания филм „НОЩНИ СТЪПКИ“, а Клод Шаброл предложи твърде глупавия филм „НЕВИННИТЕ С МРЪСНИТЕ РЪЦЕ.“

Трябва да отбележа особено силната проява на полския режисьор Зануси, който се яви с многообещаващия филм „ИЛЮМИНАЦИЯ“. Не по-малко внимание заслужава и друг полски режисьор Валериан Боровжик за филма, произведен във Франция „ЗВЯРЪТ“. От съветските видях няколко филма (представителни) „КАЛИНА АЛЕНА“, „МОЛБА“ и „ЕКСЦЕНТРИЦИТЕ“, които ме карат да вярвам, че в тази страна киното не е претърпяло никакво развитие.

Разбира се, моята преценка е основана само на показаното по фестивалите и големите световни филмови мрежи. Почти сигурно има филми с големи достойнства, които по една или друга причина са останали неизвестни на широката публика.

В заключение нека кажа, че най-радостното от всичко е, че киното продължава да живее пълнокръвно, че филмите продължават да са наши спътници в живота, понякога интересни, понякога досадни, но те са с нас, и това е най-голямата им стойност.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.